

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 257/2021-75

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a sudcov Jany Laššákovej a Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Advokátní kancelár Brož & Sokol & Novák s. r. o., Sokolská třída 60, Praha 2, Česká republika, pobočka Kominárska 2, Bratislava, v mene ktorej konajú advokáti JUDr. Tomáš Sokol a Mgr. Martin Berec, proti upovedomeniu Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky č. k. VII/3 Gv 76/19/1000-692 z 15. marca 2021, príkazu Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky č. k. IV/1 Spr 229/21/1000-2 z 23. marca 2021 a nekonaniu Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky o námietke zaujatosti takto

r o z h o d o l :

Konanie o ústavnej sťažnosti **z a s t a v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 28. apríla 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj svojho práva na obhajobu podľa čl. 6 ods. 3 písm. c) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) upovedomením Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „špeciálna prokuratúra“) č. k. VII/3 Gv 76/19/1000-692 z 15. marca 2021, príkazom Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „generálna prokuratúra“) č. k. IV/1 Spr 229/21/1000-2 z 23. marca 2021 a nekonaním špeciálnej prokuratúry o námietke zaujatosti podanej sťažovateľom. Vzhľadom na ustanovenie § 38 ods. 1 písm. a) zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o prokuratúre“) je prokuratúra podľa názoru sťažovateľa tvorená okrem iných štátnych orgánov aj generálnou prokuratúrou, ktorej osobitnou súčasťou s pôsobnosťou pre celé územie Slovenskej republiky je špeciálna prokuratúra. Všetci prokurátori

teda pôsobia v rámci jedného a toho istého štátneho orgánu, od subjektivity ktorého sú odvodené aj ich jednotlivé funkcie.

2. Uznesením špeciálnej prokuratúry z 28. októbra 2020 bolo proti sťažovateľovi začaté trestné stíhanie a súčasne vznesené obvinenie vo veci zločinu zasahovania do nezávislosti súdu v spolupáchateľstve podľa § 342 ods. 1 a 2 písm. b) v spojení s § 20 Trestného zákona. Sťažovateľ bol 31. októbra 2020 vzatý do väzby.

3. Potom, ako sa [REDAKOVANÉ] stal špeciálnym prokurátorom (ďalej len „špeciálny prokurátor“), uskutočnila sa zmena v osobe dozorujúceho prokurátora a namiesto [REDAKOVANÉ] bol dozorom poverený [REDAKOVANÉ]. Stalo sa tak vzhľadom na zdravotný stav a predčasný odchod do dôchodku [REDAKOVANÉ].

4. Podaním z 5. marca 2021 adresovaným špeciálnej prokuratúre sťažovateľ namietol zaujatosť špeciálneho prokurátora voči jeho osobe, a to z dôvodu výrokov, ktoré tento adresoval sťažovateľovi ešte pred vymenovaním do funkcie a ktoré v rámci subjektívneho a objektívneho testu nestrannosti ako súčasti tzv. teórie zdania ho vylučujú z trestného konania voči sťažovateľovi. Vzhľadom na zaujatosť špeciálneho prokurátora je podľa názoru sťažovateľa potrebné vylúčiť z konania aj všetkých jemu podriadených prokurátorov špeciálnej prokuratúry, a to vzhľadom na ich hierarchické, monokratické a subordinačné postavenie. Z týchto dôvodov sťažovateľ požadoval vylúčiť všetkých prokurátorov špeciálnej prokuratúry vrátane špeciálneho prokurátora z úkonov trestného konania s tým, aby jeho trestná vec bola prikázaná príslušnej okresnej prokuratúre.

5. Upovedomením špeciálnej prokuratúry č. k. VII/3 Gv 76/19/1000-692 z 15. marca 2021 bolo obhajcovi sťažovateľa oznámené, že písomné podanie z 5. marca 2021 označené ako „*Námietka zaujatosti Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry SR vznesená podľa § 31 ods. 1 Trestného poriadku*“ bolo vyhodnotené ako návrh na odňatie trestnej veci špeciálnej prokuratúre a na jej prikázanie inej prokuratúre podľa § 201 ods. 6 písm. a) a § 23 ods. 1 a 2 Trestného poriadku (per analogiam) s tým, že o návrhu z dôvodu príslušnosti rozhodne generálna prokuratúra.

6. Príkazom generálnej prokuratúry č. k. IV/1 Spr 229/21/1000-2 z 23. marca 2021 doručeným (podľa dátumovej pečiatky) obhajcovi sťažovateľa 26. marca 2021 podľa § 201 ods. 6 písm. a) Trestného poriadku *per analogiam* vec trestného stíhania sťažovateľa nebola odňatá špeciálnej prokuratúre.

7. Podstatou argumentácie ústavnej sťažnosti je tvrdenie, podľa ktorého došlo k porušeniu označených práv sťažovateľa podľa ústavy, listiny a dohovoru tým, že o námietke zaujatosti podanej sťažovateľom nebolo rozhodnuté, keďže jeho podanie z 5. marca 2021 bolo nesprávne považované za návrh na odňatie jeho trestnej veci špeciálnej prokuratúre, resp. na jej prikázanie niektorej okresnej prokuratúre. Z tohto dôvodu sťažovateľ požaduje, aby ústavný súd vyslovil porušenie jeho označených práv podľa ústavy, listiny a dohovoru upovedomením špeciálnej prokuratúry z 15. marca 2021, príkazom generálnej prokuratúry z 23. marca 2021, ako aj nekonaním špeciálnej prokuratúry o sťažovateľovej námietke zaujatosti s tým, aby upovedomenie špeciálnej prokuratúry z 15. marca 2021 a príkaz generálnej prokuratúry z 23. marca 2021 boli zrušené a vec bola vrátená generálnej prokuratúre na ďalšie konanie.

Požaduje tiež prikázať špeciálnej prokuratúre konať a rozhodnúť o námietke zaujatosti. Domáha sa napokon náhrady trov právneho zastúpenia.

II.

8. Ústavný súd poukazuje na princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy, podľa ktorého môže ústavný súd konať o namietanom porušení sťažovateľových práv a vecne sa zaoberať jeho ústavnou sťažnosťou, ak sa sťažovateľ nemôže domáhať ochrany svojich práv pred iným súdom prostredníctvom iných právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na to poskytuje. Zmysel a účel uvedeného princípu subsidiarity spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy, ktoré v trestnom konaní sú povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým právnickým osobám alebo fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity ochrany ústavnosti ústavným súdom podľa zásad uvedených v ustanovení § 132 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) (obdobne pozri sp. zn. III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, II. ÚS 137/2019).

9. V tejto súvislosti ústavný súd pripomína, že trestné konanie je od svojho začiatku až po jeho koniec proces, v ktorom sa v rámci vykonávania jednotlivých úkonov a realizácie garancií pre ochranu práv a slobôd môžu zo strany orgánov činných v trestnom konaní a súdov naprávať, resp. korigovať aj jednotlivé pochybenia. Spravidla až po jeho skončení možno na ústavnom súde namietať pochybenia znamenajúce porušenie práv a slobôd označených v čl. 127 ods. 1 ústavy, ak tieto pochybenia neboli odstránené v priebehu samotného trestného konania. Pokiaľ by ústavný súd na túto skutočnosť neprihliadal, poprel by účel a zmysel opravných prostriedkov v trestnom konaní, ktorým je okrem iného aj náprava pochybení vo veci konajúcich orgánov verejnej moci (orgánov činných v trestnom konaní a súdov).

10. Ústavný súd poukazuje v prvom rade na ustanovenie § 241 ods. 1 písm. f) Trestného poriadku, podľa ktorého v rámci preskúmania podanej obžaloby samosudca obžalobu odmietne a vráti vec prokurátorovi, ak zistí závažné procesné chyby, najmä porušenie práva na obhajobu. Ďalej poukazuje ústavný súd na ustanovenia § 306 a nasledujúcich Trestného poriadku, podľa ktorých je opravným prostriedkom proti rozsudku súdu prvého stupňa odvolanie, pričom obžalovaný ako osoba oprávnená podať odvolanie proti výroku rozsudku, ktorý sa ho priamo dotýka, môže toto odvolanie podať pre nesprávnosť výroku, ako aj pre porušenie ustanovení o konaní, ktoré predchádzalo rozsudku, ak toto porušenie mohlo spôsobiť, že výrok je nesprávny alebo že chýba. V nadväznosti na to odkazuje ústavný súd v konkrétnosti na ustanovenia § 321 ods. 1 Trestného poriadku, podľa ktorých odvolací súd zruší napadnutý rozsudok (okrem iných prípadov) pre podstatné chyby konania, ktoré napadnutým výrokom rozsudku predchádzali, najmä preto, že boli porušené ustanovenia, ktorými sa má zabezpečiť

objasnenie veci alebo právo obhajoby. Ústavný súd ďalej poukazuje na ustanovenie § 368 ods. 1 Trestného poriadku, podľa ktorého možno podať dovolanie proti právoplatnému rozhodnutiu súdu, ktorým bol porušený zákon alebo boli porušené ustanovenia o konaní, ktoré mu predchádzalo, ak je toto porušenie dôvodom dovolania podľa ustanovení § 371 Trestného poriadku. V nadväznosti na to odkazuje ústavný súd na ustanovenie § 368 ods. 2 písm. h) Trestného poriadku, v zmysle ktorého sa rozhodnutím podľa odseku 1 § 368 Trestného poriadku rozumie (okrem iných) aj rozhodnutie, ktorým bol zamietnutý riadny opravný prostriedok podaný proti rozhodnutiu podľa písmen a) [rozsudok a trestný rozkaz] až g), alebo rozhodnutie, ktorým odvolací súd na základe riadneho opravného prostriedku vo veci sám rozhodol. Napokon v tomto kontexte poukazuje ústavný súd aj na ustanovenie § 371 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku, podľa ktorého možno dovolanie podať, ak vo veci konal alebo rozhodol orgán činný v trestnom konaní, sudca alebo prísediaci, ktorý mal byť vylúčený z vykonávania úkonov trestného konania.

11. Z jednotlivých ustanovení Trestného poriadku citovaných v predchádzajúcom bode odôvodnenia tohto rozhodnutia vyplýva, že skutočnosti namietané sťažovateľom, a síce tvrdenia o zaujatosti dozor konajúceho prokurátora, o nesprávnom postupe pri prejednaní ním uplatnenej námietky zaujatosti, potenciálne zakladajú (nie bez ďalšieho preukazujú, pozn.) dôvod na odmietnutie obžaloby, podanie odvolania, prípadne dovolania v ďalšej etape súdneho konania. Platná právna úprava trestného konania teda sťažovateľovi umožňuje v nasledujúcich štádiách trestného konania v rámci uplatnenia práva na obhajobu domáhať sa právne účinným spôsobom ochrany svojich označených práv, pri preskúmaní obžaloby, následne prostredníctvom riadneho a mimoriadneho opravného prostriedku – odvolania a dovolania, na základe podania ktorých je konajúci súd, odvolací súd, prípadne dovolací súd oprávnený a povinný preskúmať opodstatnenosť tvrdení sťažovateľa o existencii zaujatosti orgánu činného v trestnom konaní (príslušného prokurátora).

12. Vzhľadom na uvedené skutočnosti dospel ústavný súd k záveru, že sťažovateľ má v systéme trestného konania k dispozícii účinný prostriedok na dosiahnutie ochrany svojich práv, v prípade uznania jeho argumentácie všeobecným súdom oprávneným preskúmať podanú obžalobu, oprávneným konať o jeho prípadnom odvolaní či dovolaní. Za týchto okolností nie je daný dôvod, aby ústavný súd vstupoval v danej fáze do prebiehajúceho trestného konania vo veci sťažovateľa a neprípustne si tak predčasne uzurpoval právomoc všeobecných súdov. Ústavný súd pripomína, že nevyužitie označenej možnosti ochrany práv sťažovateľa nemožno nahradzovať ústavnou sťažnosťou podanou ústavnému súdu, ktorý môže konať len vtedy, ak fyzická osoba alebo právnická osoba nemá inú možnosť účinnej ochrany svojich práv (čl. 127 ods. 1 ústavy).

13. Ústavná sťažnosť sťažovateľa bola uznesením č. k. II ÚS 257/2021-18 z 12. mája 2021 v celom rozsahu prijatá na ďalšie konanie. Ustanovenie § 62 zákona o ústavnom súde o primeranom použití Civilného sporového poriadku v konaní pred ústavným súdom nevyklučuje možnosť postupu ústavného súdu podľa ustanovenia § 161 Civilného sporového poriadku, to znamená prihliadnúť kedykoľvek počas konania o ústavnej sťažnosti na to, či sú splnené podmienky konania ustanovené zákonom o ústavnom súde. Ak ústavný súd hoc aj dodatočne po predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti zistí neodstrániteľný nedostatok podmienky konania pred ústavným súdom, konanie o ústavnej sťažnosti zastaví podľa ustanovenia § 161 ods. 2 Civilného sporového poriadku (pozri napr. III. ÚS 92/02, III. ÚS 318/05, II. ÚS 361/2014).

14. Vychádzajúc zo všetkých uvedených čiastkových záverov, vyhodnotil ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa ako neprípustnú v zmysle ustanovenia § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde, keďže v prípade sťažovateľa neboli vyčerpané právne prostriedky, ktoré mu priznáva Trestný poriadok v nasledujúcich štádiách trestného konania vedeného v jeho veci pre účely ochrany jeho základných práv a slobôd. V danom štádiu konania pred ústavným súdom ide o neodstrániteľný nedostatok podmienky konania, preto ústavný súd s odkazom na ustanovenie § 161 ods. 2 Civilného sporového poriadku, ktoré v súlade s ustanovením § 62 zákona o ústavnom súde primerane aplikoval, konanie o ústavnej sťažnosti sťažovateľa zastavil.

15. Ústavný súd vzhľadom na všetky svoje závery rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. septembra 2021

Peter Molnár
predseda senátu